

Sociale veiligheid

Anti-pestprotocol

Iedereen is anders

Niemand is als jij

Iedereen is anders

Jij bent jou en ik ben mij

Waarom een anti-pestbeleid?

Basisschool de Cramignon streeft ernaar om voor ieder kind een positief pedagogisch klimaat te scheppen waarin elk kind zich veilig en vertrouwd voelt. Op het moment dat een kind zich bevindt in een veilig schoolklimaat kan het zich optimaal ontwikkelen. Onder een veilig schoolklimaat verstaan wij zowel een prettige (werk)sfeer in de klas als een fijne sfeer op bijv. het schoolplein. Wanneer er sprake is van een pestprobleem kan dit de ontwikkeling van het kind belemmeren. Wij erkennen dat pesten een groot en wezenlijk probleem is dat overal voorkomt. In dit anti-pestbeleid komt naar voren hoe wij als school pesten willen voorkomen en zullen aanpakken.

Wat verstaan wij onder pesten?

Eerst is het belangrijk om het verschil te kunnen duiden tussen pesten en plagen.

“Bij plagen is niemand de baas. De ene keer plaagt de een, de andere keer de ander. Plagen is soms leuk en grappig. Bij pesten speelt iemand wel de baas. Steeds hetzelfde kind is de dupe. De pestkop doet iemand pijn, maakt hem of haar verdrietig of bang”.

(Lesbrief superdolfje, 3013)

Plagen en pesten wordt vaak door elkaar gehaald. Plagen gaat tussen twee kinderen die elkaar aankunnen. De geplaagde kan zich verdedigen als dat nodig is. Het geplaag duurt meestal kort en is vriendelijk of zelfs grappig bedoeld.

We spreken over pesten als één van de twee kinderen zich niet of moeilijk kan verdedigen. De pester heeft alle macht. Pesten komt steeds weer terug en is

kwetsend bedoeld. Het is belangrijk dat leerkrachten en ouders vroegtijdig signaleren wanneer er sprake is van een (eventueel) pestprobleem. Pesten heeft namelijk veel gevolgen voor de sociale ontwikkeling van een kind.

Kinderen die gepest worden, ervaren in feite voortdurend stress. Dit belemmert de kinderen in zowel hun sociaal functioneren als hun leerprestaties. Daarnaast zou het op den duur hun zelfvertrouwen behoorlijk kunnen aantasten. Signalen die zouden kunnen duiden op een pestprobleem zijn:

Signalen van pesten kunnen o.a. zijn:	Deze minder directe signalen kunnen ook op pesten duiden:
Een kind wordt altijd bij een bijnaam genoemd. Een naam waarbij dat kind zich helemaal niet prettig voelt.	Niet meer buiten schooltijd met andere kinderen spelen
Er worden zogenaamde 'leuke' opmerkingen gemaakt over steeds hetzelfde kind.	Lichamelijke klachten: bijv. buikpijn, hoofdpijn zodra het kind met de pester(s) in aanraking komt.
Een kind wordt vaak uitgelachen wanneer hij/zij iets zegt of doet	Met tegenzin naar school komen.
Er worden zeer regelmatig opmerkingen gemaakt over iemands uiterlijk of kleding.	Kinderen die zich ineens terugtrekken en zeer weinig over school vertellen.
Een kind krijgt voortdurend (onterecht) ergens de schuld van.	Prestaties die achteruit gaan.
Een kind wordt bewust buiten gesloten of genegeerd.	
Een kind wordt uitgescholden of beledigd.	
Kinderen worden opgewacht	
Spulletjes van het kind worden afgepakt of stuk gemaakt.	
Buiten schooltijd gaat het digitaal door. (cyberpesten)	

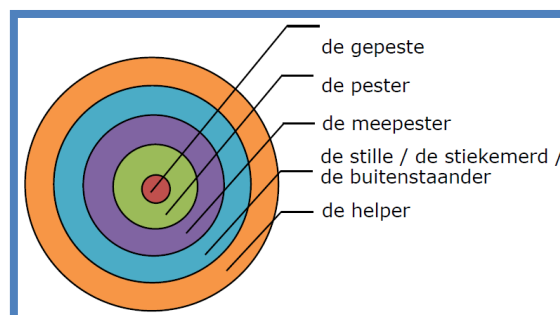
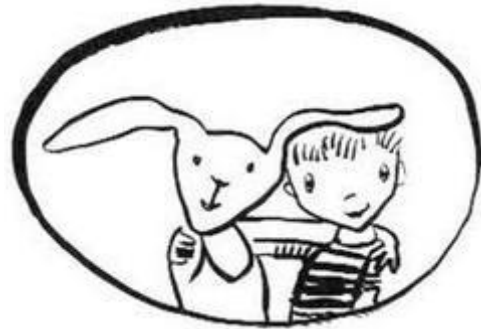
Deze signalen kunnen duiden op een vorm van pesten, echter kan dit ook een signaal zijn van andere problemen. Het is dus zaak goed uit te zoeken waar deze signalen vandaan komen.

Welke rollen zijn er binnen een pestprobleem?

Binnen een pestproces komen verschillende rollen voor. Er wordt gesproken over zeven rollen binnen een pestproces, namelijk: de gepeste, de pester, de meepesters, de stille, de stiekemer, de buitenstaander en de helper.

De pester en de gepeste zijn de meest bekende rollen binnen een pestproces. Vaak wordt vergeten dat de omstanders ook een belangrijke rol spelen bij een peestsituatie (Barkmeijer & Brokken, 2013).

- De pester: is vaak onzeker en wil dat anderen hem aardig en stoer vinden. Pesten is zijn/haar middel om dit te bereiken. Daarnaast kan het een kind zijn dat graag wil bepalen en de baas wil spelen.
- De gepeste: voelt zich vaak eenzaam en verdrietig en denkt dat niemand hem leuk vindt. De gepeste durft vaak niets terug te doen of het tegen iemand te vertellen, omdat hij bijv. bang is om meer gepest te worden.
- De meepester: doet mee met het pesten omdat hij/zij denkt dat hij/zij er dan bij hoort en bang is om anders zelf gepest te worden.
- De stille: vindt het pesten wel gemeen, maar bemoeit zich er niet mee. De stille is bang om zelf gepest te worden en durft daarom niets te doen of te zeggen of denkt dat hij/zij niet opgewassen is tegen de pester.
- De stiekemer: vindt het pesten niet goed, maar is bang om zelf gepest te worden en moedigt het pesten stiekem aan door anderen erbij te roepen om het pesten te steunen.
- De buitenstaander: denkt dat er niet gepest wordt en het kan hem eigenlijk ook niets schelen zolang hij/zij er zelf maar geen last van heeft.
- De helper: Neemt het op voor de gepeste. Vindt het niet goed dat er gepest wordt en is niet bang voor de pester. Helpt graag!

Wat doen wij preventief om pesten te voorkomen?

Natuurlijk is het beter om pesten te voorkomen, vandaar dat wij het belangrijk vinden ons te focussen op preventief werken.

- Een goed begin is het halve werk. De eerste paar weken van het nieuwe schooljaar werkt de leerkracht aan een goede groepsvorming. Er wordt gewerkt aan het pedagogisch klimaat in de klas door vanaf het begin duidelijke omgangsregels op te stellen. Daarnaast zijn er deze week gesprekje's, spellen en oefeningen die ervoor zorgen dat er sprake is van een fijne groepsvorming. Deze eerste weken noemen we ook wel de 'gouden weken'. Tevens worden de 'gouden weken' gebruikt om de leerlingenraad samen te stellen. Vanaf groep 5 krijgen leerlingen de kans om deel te nemen aan de leerlingenraad. Één of twee leerlingen vertegenwoordigen hun groep in de raad. Onder leiding van de gedrags- coördinator komen zij één keer per maand samen. Pesten en vooral het voorkomen van pesten is een maandelijks terugkomend bespreekpunt.
- Jaarlijks wordt er vanaf groep 3 t/m 8 SCOL afgenomen. SCOL is een leerlingvolgsysteem voor sociale competentie. De leerkracht vult deze vragenlijst voor ieder kind in. Vanaf groep 6 vullen kinderen zelf ook de lijst in. Met deze uitslagen kunnen we vroegtijdig opvallendheden signaleren en hierover in gesprek gaan met het kind en de ouders. In de kleutergroepen wordt drie maal per jaar de PRAVOO-lijst ingevuld. Ook in dit leerlingvolgsysteem is de sociaal-emotionele ontwikkeling een onderdeel. Daarnaast zetten we het sociogram als middel in op het moment dat er sprake is van: pestproblematiek, problemen in de groepsvorming etc. Door middel van een sociogram kunnen sociale relaties in kaart worden gebracht. Middels een sociogram kunnen makkelijk problemen tussen leerlingen getraceerd en aangepakt worden. Dit zorgt voor een verbetering van het klassenklimaat en vermindert het pestgedrag in een groep.
- In de onderbouw wordt er gewerkt met de sociale vaardigheidstraining '*Tim en Flapoor*'. In deze training komen op een zeer speelse wijze onderwerpen aan bod als: elkaar aankijken, een goede vraag stellen, om de beurt praten, onderhandelen in spel, reageren op een afwijzing, invoegen in een spelend groepje en pesten.

-
- In de middenbouw wordt er gewerkt met de lessencyclus '*Super Dolfje tegen pesten*'. Deze lessenserie is erop gericht om pesten bespreekbaar te maken, pesten te voorkomen en pesten aan te pakken.
- In de bovenbouw wordt het lespakket '*Spijt*' ingezet. Dit pakket is gebaseerd op een indrukwekkende film over het boek van Carry Slee. Het ministerie erkent dit als een goede interventie om pesten te voorkomen en te verminderen.
- We werken schoolbreed met de methode Gelukskoffer. In 7 lessen per leerjaar (gr 1 t/m 8) wordt er gepland gewerkt aan persoonlijke ontwikkeling. Deze methode is wetenschappelijk onderbouwd en gaat uit van de positieve psychologie. Met deze methode werken we aan de volgende doelen:
  - 1 Ontwikkel een positief zelfbeeld van jezelf en de wereld om je heen.
  - 2 Ontplooiing van innerlijke kracht en zelfvertrouwen.
  - 3 Denken in kansen i.p.v. problemen.
  - 4 Leren dat jezelf invloed hebt op je eigen geluk.
- Gedurende een jaar creëren we verschillende momenten waarop leerlingen uit de verschillende groepen elkaar ontmoeten zodat ze elkaar beter leren kennen. Zo werken kinderen van de bovenbouw regelmatig met kinderen uit de onderbouw (Leesmaatjes, voorlezen). Werken kinderen uit een leerteam (gr 1/2, gr 3/4 , gr 5/6, gr 7/8) regelmatig samen door de twee groepen heen (Wereld oriëntatie→ natuurlessen). Als kinderen elkaar beter kennen , geloven wij dat er minder gepest wordt.
- Daarnaast is er vanaf schooljaar 2015-2016 een gedragscoördinator op school. De gedragscoördinator inspireert en stimuleert leerkrachten en kinderen tijdens de gouden weken. Daarnaast zorgt hij/zij ervoor dat het anti-pestbeleid binnen basisschool de Cramignon bewaakt en gewaarborgd blijft. De gedragscoördinator verzorgt ook enkele lessen uit: '*Tim en Flapoor*', '*Super Dolfje tegen pesten*' en de lessen uit het lespakket '*Spijt*'. Dit enerzijds om de doorgaande lijn in school te volgen, anderzijds om een bekend en vertrouwd gezicht te worden binnen de gehele school. Tevens kan de pestcoördinator ingeschakeld worden bij peestsituaties. Dit kan door ouders en/of leerkrachten gebeuren. Tijdens een peestsituatie kan de pestcoördinator een grote rol spelen. Denk aan: adviseren van de leerkrachten, gesprekken voeren met ouders en kinderen, lesideeën aanreiken enz.

- De overblijfcoördinator en overblijfouders worden op de hoogte gebracht van het nieuwe protocol. Samen bespreken we hoe we pestproblemen kunnen signaleren en de communicatie plaatsvindt tussen overblijven en school. De overblijfouders en de overblijfcoördinator kunnen met hun signalen terecht bij de gedragscoördinator in school.

Wat als er toch sprake is van pesten?

Een kind voelt zich gepest (1), de leerkracht observeert een pestprobleem (2) of de leerkracht verneemt van andere ouders/kinderen dat er zich een pestprobleem voordoet(3)	
STAP 1	<p>(1) Een kind voelt zich gepest</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leerling en/of ouders bespreken dit met de groepsleerkracht. • De groepsleerkracht kan vervolgens observeren wat hij/zij terugziet van het pestgedrag en koppelt dit terug naar de ouders.
	<p>(2) De leerkracht observeert een pestprobleem</p> <ul style="list-style-type: none"> • De groepsleerkracht gaat in gesprek met de leerling. • De ouders worden hiervan op de hoogte gebracht. • Er kan een gesprek plaatsvinden tussen leerkracht, ouders en kind.
	<p>(3) de leerkracht verneemt van andere ouders/kinderen dat er zich een pestprobleem voordoet</p> <ul style="list-style-type: none"> • De groepsleerkracht kan vervolgens observeren wat hij/zij terugziet van het pestgedrag.
	<p><i>*Als er geen sprake is van een pestprobleem wordt er zorgvuldig omgegaan met de gevoelens en gedachten van het kind en de ouder. De gedragscoördinator kan bij moeilijke situaties hulp bieden.</i></p>
Is er inderdaad sprake van pestprobleem*?	
STAP 2	<ul style="list-style-type: none"> • Leerkracht informeert de gedragscoördinator. De gedragscoördinator zal in deze fase een adviserende rol innemen. Er wordt bijv. besproken wat de leerkracht zelf kan ondernemen. • De leerkracht voert gesprekken met de pester(s), de groep en de gepeste leerling. De leerlingen krijgen in deze gesprekken hulp en adviezen van hun leerkracht. • De leerkracht informeert, zo spoedig mogelijk, de ouders van de pester(s) en eventuele meepester(s). • Er worden afspraken gemaakt op groepsniveau/individueel niveau.

Treedt er geen verbetering op?

STAP 3

- In deze fase neemt de gedragscoördinator de rol van gespreksleider in.
- De gedragscoördinator voert in deze fase individuele gesprekken met gepeste, pester(s), meepester(s) en hun ouders. In deze gesprekken wordt hulp aangeboden en er worden afspraken gemaakt m.b.t. de gedragsverandering. Ouders ontvangen een verslag van het gesprek van de gedragscoördinator.
- In de komende weken is er geregeld contact tussen ouders en school (zowel gepeste leerling als pester(s)).
- Er wordt wekelijks bekeken of de situatie en het gedrag verbeterd is. Wanneer er te weinig verbetering in het gedrag van de pester te zien is, wordt dit besproken met ouders en wordt vroegtijdig overgegaan naar stap 4.
- Jeugd en gezinswerker Anke Peters kan ondersteuning bieden aan ouders en kinderen.
- De leerkracht is aanwezig bij de gesprekken en volgt het proces.
- Er is regelmatig contact tussen de gedragscoördinator en de leerkracht.

Ondanks de hulp uit het vijf-sporenbeleid (zie volgend hoofdstuk) is er nog steeds sprake van een peestsituatie.

STAP 4

- De school schakelt een externe instantie in (denk aan traject,GGD). Samen met deze instantie wordt er een plan van aanpak opgesteld.
- In zeer extreme gevallen wordt de pester tijdelijk uit de klas geplaatst of er vindt een tijdelijk schorsingsgesprek plaats.

Hoe ziet de hulp aan de verschillende rollen eruit?

Zoals terug te lezen in eerdere hoofdstukken zijn er binnen een peestsituatie zeven rollen. Het is dan ook van belang dat er hulp is aan alle betrokkenen. Deze hulp is uitgeschreven in de vijf-sporen aanpak. De beschreven hulp is tijdens de peestsituatie. Achteraf zal de gedragscoördinator de situatie blijven monitoren.

Spoor 1: Hulp aan de gepeste leerling(en):

- De leerkracht neemt contact op met ouders zodra er een pestprobleem gesignaleerd wordt. Dit zodat ouders thuis het probleem bespreekbaar kunnen maken en weten wat er in hun kind om kan gaan.
- Leerkracht of gedragscoördinator gaat in gesprek met de leerling(en) en toont begrip.
- Vanuit de visie van de leerling(en) wordt de peestsituatie en de rollen in kaart gebracht.
- Er is ruimte om in te zoomen op het gedrag van de gepeste leerling(en) zelf. Wat versterkt het pesten? Wat vermindert het pesten?
- Er wordt samen met de leerling(en) gekeken naar de voor hem/haar beste strategie om het pestprobleem aan te pakken. Wat heeft dit kind nodig?

Spoor 2: Hulp aan de pester:

- Wanneer er sprake is van structureel pestgedrag worden de ouders van deze leerlingen op de hoogte gebracht van de situatie. Samen bespreken we de gedragsverandering die de pester zal moeten doorlopen en hoe hij/zij hierin begeleid zal worden.
- De leerkracht of de gedragscoördinator gaat in gesprek met de pester. Samen zoeken zij naar de beweegredenen/oorzaken van dit pestgedrag.
- De leerkracht/ gedragscoördinator helpt de pester in te zien wat het effect van zijn/ haar gedrag.
- Er wordt samen met de leerkracht of de gedragscoördinator gezocht naar een oplossing voor de benodigde verandering in gedrag van de pester.
- Op het moment dat de pester zijn gedrag niet aanpast, gaan we in gesprek over de consequenties van zijn/haar gedrag.

Spoor 3: Hulp aan de medeleerlingen

- De leerkracht of gedragscoördinator gaat groepsgesprekken aan waar onderwerpen als: rollen binnen pesten, gevolgen van pesten en eventueel de specifieke peestsituatie aan bod komen. Er wordt terugverwezen naar de preventieve lessen van: 'Tim en Flapoor', 'Dolfje Weerwolfje' of 'Spijt'.
- Medeleerlingen leren hoe ze in de rol van helper kunnen stappen en zo het pesten mee kunnen stoppen.
- De leerkracht/gedragscoördinator stimuleert de leerlingen om voor zichzelf of een ander op te komen.

- Leerlingen worden aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheid en rol binnen de peestsituatie.

Spoor 4: Hulp aan de leerkracht:

- Leerkracht deelt het probleem met de gedragscoördinator binnen de school.
- De leerkrachten kunnen ondersteuning, tips en adviezen vragen bij de gedragscoördinator van de school.
- Leerkracht en gedragscoördinator stellen bij een structureel pestprobleem andere collega's en vervangers op de hoogte van de situatie en de gemaakte afspraken.

Spoor 5: Hulp aan de ouders

We proberen zo spoedig mogelijk pestproblemen te signaleren en deze informatie tijdig te communiceren met ouders van de gepeste leerling, de pester en in een situatie waarbij de hele klas betrokken is ook andere ouders.

Ouders van de gepeste leerling:

- Er vinden geregeld oudergesprekken plaats wanneer er sprake is van een structureel pestprobleem. De samenstelling van de betrokkenen kan variëren. Bij wens om met meerdere ouders bij elkaar te zitten kan dit besproken worden met de gedragscoördinator.
- De groepsleerkracht en/of gedragscoördinator bieden ouders in deze gesprekken een luisterend oor, hulp en adviezen.
- De groepsleerkracht en/of gedragscoördinator kan de ouders in contact brengen met externe instanties.
- Ouders kunnen op de site van onze school onder het kopje pesten tips en adviezen krijgen om hun kind zo goed mogelijk te ondersteunen in deze moeilijke situatie.

Ouders van de pester:

- Er vinden geregeld oudergesprekken plaats wanneer er sprake is van een structureel pestprobleem. Tijdens het eerste gesprek is het belangrijk om naar de achtergrond en de oorzaak van het gedrag van de pester te kijken. De samenstelling van de betrokkenen kan variëren. Bij wens om met meerdere ouders bij elkaar te zitten kan dit besproken worden met de gedragscoördinator.
- Ouders krijgen in deze gesprekken de ruimte om hun ervaringen te delen en kunnen hulp en adviezen verwachten.
- In een gesprek wordt er samen met ouders gesproken over de consequenties die het blijvend pestgedrag met zich meebrengt.
- Ouders kunnen op de site van onze school onder het kopje pesten tips en adviezen krijgen om hun kind zo goed mogelijk te ondersteunen in deze moeilijke situatie.

Andere ouders:

- Ouders worden op de hoogte gebracht wanneer er sprake is van een structureel pestprobleem in de klas van uw kind.
- Ouders kunnen met vragen terecht bij de groepsleerkracht of de gedragscoördinator.
- Deze ouders vinden op de site tips en adviezen terug om hun kind zo goed mogelijk te begeleiden in een peestsituatie.

Cyberpesten! Wat nu?

Graag willen wij als school nog een onderwerp naar voren brengen in ons anti-pestbeleid namelijk: 'cyberpesten'. Natuurlijk gaat pestgedrag ook buiten school door. Een moeilijke vorm voor ouders en leerkrachten is het cyberpesten.

Onder cyberpesten verstaan we: vernederen, schelden, dreigen, belachelijk maken, uitlachen, een bijnaam geven, via SMS, WhatsApp, E-mail, Chat, Facebook, Twitter, Hyves of andere sociale media.

Ouders en leerkrachten kunnen bepaalde dingen doen om kinderen tegen dit online pesten te beschermen:

1. Omgangsvormen:

Een conflict of ruzie kan uitgroeien tot pesten. Het is belangrijk om kinderen te leren om respectvol met de ander om te gaan, zelfs in ruzies, en te proberen om geschillen persoonlijk op te lossen. Zo kan een misverstand of een onbezonnen opmerking meteen worden uitgeklaard.

Leer kinderen om op een voorzichtige, respectvolle en verantwoorde manier met sociale media om te gaan. Zeg dat het geen kwetsende berichten mag sturen over een persoon. Denk hierbij aan de uitspraak: 'doe niets met de ander wat jij ook niet wil'.

2. Maak tijd en ruimte:

Pols regelmatig wat kinderen bezighoudt. Toon belangstelling voor wat kinderen elke dag via sociale media beleven. Dit helpt om te zorgen voor vertrouwen tussen u en uw kind, waardoor het ook sneller bij u terecht zal komen bij problemen.

3. Creëer wederzijds begrip:

Praat regelmatig en op een positieve manier over activiteiten van kinderen op het internet. Toon belangstelling voor wat voor uw kind belangrijk is. Begrijpt u iets niet over zijn activiteiten online? Laat uw kind het dan uitleggen. Maak wel duidelijke afspraken over het gebruik van het internet. Beperk bijvoorbeeld de tijd dat uw kind voor de computer mag doorbrengen, afhankelijk van zijn leeftijd. Houd toezicht, laat een kind bijv. in de kamer internetten, waar u zelf ook aan het werk bent.

4. Technieken: Leer kinderen een paar technische aspecten die kunnen helpen in geval van problemen: nooit zijn paswoord geven, hoe het misbruik kan melden, printscreens maken en chatgesprekken opnemen.

Op het moment dat u opmerkt dat er op sociale media aanhoudende ruzie of pestgedrag plaatsvindt, laat dit dan aan de groepsleerkracht of de gedragscoördinator weten. Samen staan we sterk om pestgedrag te verminderen, uit te doven en het liefst te voorkomen!